

PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE HODINY KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÉ VÝCHOVY

Cíl: představit postup vyprávěcí a popisný v rámci uměleckého stylu (Harry Potter), učít detailnímu pohledu na text, manipulaci s textem, rozvoj čtenářské gramotnosti

Ročník: 5.

Časová dotace: 2 vyučovací hodiny

Kooperativní vyučování: motto „NEMOHU USPĚT, KDYŽ NEUSPĚJÍ VŠICHNI“ aneb BUĎ SPOLEČNĚ POPLUJEME, NEBO SE SPOLEČNĚ POTOPÍME

Úvodní motivace

- ✓ Jste pobočky celostátního rodinného podniku (např. výroba dortů)
- ✓ Každá pobočka je v jiném městě (město si volí žáci)
- ✓ Čeká vás celoroční práce, když budou jednotlivé pobočky kvalitně pracovat, vydělá celý podnik
- ✓ (rozdělení žáků do skupin po 4–5)

Instrukce k práci

- ✓ Každá skupina obdrží obálky – v obálce jsou:
 - Texty A, B pro každého člena rodiny
 - Hlavní list – prázdný papír pro finální odpovědi
 - malé papíry pro každého člena na zápisky.
 - 10 lístečků s úkoly

Ukázka:
Otázka/ úkol: Ve kterém textu je více spojek? Vypište je.
Odpověď skupiny: V textu A je 5 spojek: aby, ale, jestliže, protože, a; v textu B jsou spojky jen 2.
- ✓ Skupina si může zvolit strategii práce, např.:
 - všichni pracují společně na všem
 - členové skupiny pracují ve dvojicích, např. jeden čte text A, druhý text B – společně dělají jeden výrok
 - skupina si rozdělí úkoly s lístky hned na začátku
 - členové skupiny si berou úkoly postupně dle vlastního výběru
- ✓ Vzájemná pomoc skupin: když nikdo ve skupině (rodině) neví, může 1 člen navštívit jinou skupinu (rodinu) a zeptat se. Rodina mu pomůže, ale např. vysvětlí postup, naznačí, jak pracovat, nikoli sdělí výsledek!!!
- ✓ Je třeba psát **úhledně, přesné odpovědi** a na hlavní list **zapisovat postupně dle čísel** – mohou si na začátku nalinkovat řádky pro čísla...
- ✓ Učitel hlídá čas, sdělí např. $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$ práce (může přirovnat k období roku (je jaro, léto...))
- ✓ Po uplynutí vymezené doby přeloží každá rodina své odpovědi na listu jako obálku a odešle další rodině ke kontrole (moderuje učitel) + zároveň učitel „rozešle“ řešení úkolů, tj. každá skupina zkontroluje práci jiné skupiny. Jednotlivé úkoly je dobré

ohodnotit body (např. perfektní práce: 10 b, drobné chyby: 8 b, polovina správně: 5 b, něco málo správně 3 b., vše špatně: 0 b, popř. finančně: 1000,-; 750,-; 500,-; 250,-; 0 Kč atd.). Skupina může napsat „svým příbuzným“ krátkou pochvalu, přání atd.

- ✓ Zhodnocenou obdovanou práci (dopisy) zašlou skupiny zpět
- ✓ Jednotlivé skupiny (rodiny) si sečtou přidělené body / přečtou si hodnocení
- ✓ Společné zhodnocení: sečtou se body / vydělané peníze všech skupin – tolik si rodinný podnik vydělal, takto se mu vedlo
- ✓ Závěrečná část, může být již společná či jednotlivé skupiny: Zodpovězení otázek části Závěrečné shrnutí.
- ✓ Společně formulujeme rysy vyprávěcího a popisného stylu.
- ✓ Společně shrneme celou práci: které jednotlivé úkoly byly lehké, obtížné, zábavné, vyžadovaly soustředění atd.

PRACOVNÍ LIST

1. Pro který text platí, že v posledních 4 řádcích textu je více sloves? (*Kolik? Vypiš je. Jakou funkci mají slovesa v textu?*)
2. Pro který text platí, že v řádku 3–6 textu je více přídavných jmen. *Kolik? Vypiš je. Jakou funkci mají přídavná jména v textu?*
3. Vypiš z textu A všechny věci, které Harry spatřil v ložnici. Podtrhni ty, které naprostá většina lidí v ložnici nemá.
4. Vypiš z textu B všechny kouzelné a neobvyklé věci a vymysli další 2 neobvyklé věci.
5. Z posledních 2 vět textu A vypiš podstatná jména (použij jejich 1. pád) a doplň ke k nim vlastní přídavná jména. (*od Na podlaze ležela...*)
6. Napiš další 3 věty (nebo souvětí), jak by mohl pokračovat text B.
7. Vymysli, jaké kouzelné zaklínadlo mohlo být v příručkách kouzelných slov a zaklínadel z textu A. Napiš je a napiš také, k čemu slouží.
8. Popiš cestu Harryho z textu B tak, jako by šel obráceným směrem. Začni slovy: *Harry vyšel zpět z Brumbálovy pracovny...*
9. Popiš 3 větami, jak by se asi Harry cítil, kdyby se mu nepodařilo použít správné heslo a nedostal se do Brumbálovy pracovny, kam nutně potřeboval.(text B)
10. Popiš 3 větami, jaké vůně (pachy) mohly být cítit v Harryho ložnici a proč. Popisované vůně / pachy musí mít souvislost s věcmi v pokoji (viz text A).

TEXT A

Harry spustil ruce, otevřel oči a upřeně se rozhlédl po ložnici, jako by čekal, že spatří něco zvláštního. Po pravdě řečeno tam zvláštních věcí byly spousty. V nohách postele stál otevřený velký dřevěný kufr a v něm byl kotlík, koště, černé hábity a několik příruček kouzelných slov a zaklínadel. Většinu psacího stolu zabírala velká prázdná klec, v níž obvykle hřadovala Hedvika, jeho sněžná sova, a zbytek pokrývaly rozházené svitky pergamenu. Na podlaze u postele ležela otevřená kniha, kterou četl večer před usnutím. Všechny obrázky v ní byly pohyblivé.

(*J. K. Rowling: Harry Potter a ohnivý pohár. Albatros Praha 2001, s. 19*)

TEXT B

„Uvidíme se potom,“ zamumlal Harry Ronovi, popadl svoji brašnu a zamířil ze síně k padacím dveřím. Když však sestoupil po stříbrném žebříku dolů, nezamířil na ošetřovnu – ani v nejmenším neměl v úmyslu tam jít. Zamířil proto rovnou k Brumbálově pracovně. Cestou po chodbách myslel na to, co ve snu viděl. Vůbec si nevšiml, že už minul kamenný chrlič, jenž chránil vchod do Brumbálovy pracovny. Zamrkal, ohlédl se, uvědomil si, že přešel, vrátil se zpátky a stoupl si před chrlič. Potom si vzpomněl, že nezná heslo. „Citrónová zmrzlina?“ zkusil to.

(*J. K. Rowling: Harry Potter a ohnivý pohár. Albatros Praha 2001, s. 453–454*)

ŘEŠENÍ VÝROKŮ A ÚKOLŮ

1. Pro který text platí, že v posledních 4 řádcích textu je více sloves? (*Kolik? Vypiš je. Jakou funkci mají slovesa v textu?*)

Výrok platí pro text B; je zde 14 sloves: myslel, viděl, nevšiml si, minul, chránil, zamrkal, ohlédl se, uvědomil si, přešel, vrátil se, stoupl si, vzpomněl si, nezná, zkusil (*Zatímco v textu A je pouze 6: zabírala, hřadovala, pokrývaly, ležela, četl, byly.*)

Slovesa v textu posouvají děj dopředu (proto se používají ve vyprávěcím slohovém postupu)

2. Pro který text platí, že v řádce 3–6 textu je více přídavných jmen. *Kolik? Vypiš je. Jakou funkci mají přídavná jména v textu?*

Výrok platí pro text A; je zde 11 přídavných jmen: otevřený, velký, dřevěný, černé, kouzelných, psacího, velká, prázdná, sněžná, rozházené, otevřená, (*Zatímco v textu B jsou pouze 2 příd. jména s obecným významem (nejmenším, kamenný) + 2 přídavná jména přivlastňovací (Brumbálově, Brumbálový).*)

Přídavná jména v textu slouží k přesnějšímu popisu věcí (proto se používají v popisném slohovém postupu).

3. Vypiš z textu A všechny věci, které Harry spatřil v ložnici. Podtrhni ty, které naprostá většina lidí v ložnici nemá.

Věci neobvyklé v ložnici: (velký dřevěný) kufr, kotlík, koště, (černé) hábity, příručky kouzelných slov a zaklínadel, psací stůl, (velká) kleč, svítky pergamenu, postel, (otevřená) kniha

(*U přerušovaně podtržených slov uznejte obě možnosti – podtrženou i nepodtrženou*)

4. Vypiš z textu B všechny kouzelné a neobvyklé věci a vymysli další 2 neobvyklé věci.

Kouzelné či neobvyklé věci: padací dveře, stříbrný žebřík, kamenný chrlič; vlastní další 2 např.: stopy zametající koště, zábradlí z čokolády

5. Z posledních 2 vět textu A vypiš podstatná jména (použij jejich 1. pád) a doplň ke k nim vlastní přídavná jména. (*od Na podlaze ležela...*)

Spojení podstatného a přídavného jména: např.: špinavá podlaha, rozvrzaná postel, zajímavá kniha, rychlé usnutí, černobílé obrázky

6. Napiš další 3 věty (nebo souvětí), jak by mohl pokračovat text B.

Možné pokračování textu B: např.: *Měl štěstí. Kamenný chrlič se s velkým skřípotem pomalu otevřel. Harry trochu zaváhal, ale nakonec přece jen vstoupil do Brumbálový pracovny.*

7. Vymysli, jaké kouzelné zaklínadlo mohlo být v příručkách kouzelných slov a zaklínadel z textu A. Napiš je a napiš také, k čemu slouží.

Zaklínadlo z příručky kouzelných slov a zaklínadel: např.: klo jaho blo hody léééééééééééj – slouží k přeměně vody na jahodový džus.

8. Popiš cestu Harryho z textu B tak, jako by šel obráceným směrem. Začni slovy: *Harry vyšel zpět z Brumbálový pracovny...*

Cesta Harryho zpět: *Harry vyšel zpět z Brumbálový pracovny... např.: minul kamenný chrlič, prošel chodbami, vystoupil nahoru po stříbrném žebříku, prošel padacími dveřmi a zastavil se v síni.*

(Ve tvém textu se musí objevit slova (tučná jsou povinná): kamenný **chrlič**, projít chodbami, **vystoupit nahoru po stříbrném žebříku, padací dveře, síň.**)

9. Popiš 3 větami, jak by se asi Harry cítil, kdyby se mu nepodařilo použít správné heslo a nedostal se do Brumbálový pracovny, kam nutně potřeboval (text B).

Popis pocitů Harryho: např.: Harry byl zoufalý, zkusil už všechna hesla, na která si vzpomněl. Pomalu se ho zmocňovala panika, mozek mu jel na plné obrátky. Co bude dělat?

10. Popiš 3 větami, jaké vůně (pachy) mohly být cítit v Harryho ložnici a proč. Popisované vůně / pachy musí mít souvislost s věcmi v pokoji (viz text A).

Popis vůní / pachů v Harryho pokoji: např.: Harry cítil meduňkovo-lékořicovou vůni. Pocházela z kotlíku. Včera v něm v rámci předmětu Léčivé byliny vařili lektvar na růst uší k lepšímu naslouchání zvuků za zdí.

TEXT A

Harry spustil ruce, otevřel oči a upřeně se rozhlédl po ložnici, jako by čekal, že spatří něco zvláštního. Po pravdě řečeno tam zvláštních věcí byly spousty. V nohách postele stál otevřený velký dřevěný kufr a v něm byl kotlík, koště, černé hábity a několik příruček kouzelných slov a zaklínadel. Většinu psacího stolu zabírala velká prázdná klec, v níž obvykle hřadovala Hedvika, jeho sněžná sova, a zbytek pokrývaly rozházené svitky pergamenu. Na podlaze u postele ležela otevřená kniha, kterou četl večer před usnutím. Všechny obrázky v ní byly pohyblivé.

(J. K. Rowling: *Harry Potter a ohnivý pohár*. Albatros Praha 2001, s. 19)

TEXT B

„Uvidíme se potom,“ zamumlal Harry Ronovi, popadl svoji brašnu a zamířil ze síně k padacím dveřím. Když však sestoupil po stříbrném žebříku dolů, nezamířil na ošetřovnu – ani v nejmenším neměl v úmyslu tam jít. Zamířil proto rovnou k Brumbálově pracovně. Cestou po chodbách myslel na to, co ve snu viděl. Vůbec si nevšiml, že už minul kamenný chrlič, jenž chránil vchod do Brumbálový pracovny. Zamrkal, ohlédl se, uvědomil si, že přešel, vrátil se zpátky a stoupl si před chrlič. Potom si vzpomněl, že nezná heslo. „Citrónová zmrzlina?“ zkusil to.

(J. K. Rowling: *Harry Potter a ohnivý pohár*. Albatros Praha 2001, s. 453–454)

Závěrečné shrnutí (aneb popovídáme si o tom potom)

A) V ukázkách se objevily **2 slohové postupy (popisný a vyprávěcí)**. Který postup je ve které ukázce? Charakterizujte hlavní rys obou postupů (všimněte si např. využití slovních druhů, časové posloupnosti aj.)

B) Kniha Harry Potter je reprezentantem **uměleckého stylu**, ve kterém se obvykle projevuje **individualita (osobnost) autora**. Našel/a bys v ukázkách z knih o Harry Potterovi, které napsala Joanne Rowlingová, něco, co by vysvětlovalo velký úspěch těchto knih?

